

## ABONAMENTELE

Pentru Sibiu:

1 lună 85 cr., 1/2 an 2 fl. 50 cr., 1/2 an 5 fl., 1 an 10 fl.

Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună mai mult.

Pentru monarhie:

1 lună 1 fl. 20 cr., 1/2 an 3 fl. 50 cr., 1/2 an 7 fl.  
1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:

1 an 10 franci, 1/2 an 20 franci, 1 an 40 franci.

Abonamente se fac numai plătindu-se înainte.

## INSERTIUNILE

Un șir garmond prima-dată 7 cr., a doua-oraă 6 cr.  
a treia-oraă 5 cr.; și timbru de 30 cr.Redacția și administrația: Strada Poplăci Nr. 15.  
Telefon Nr. 14.

Se prenumără și la poste și la librării.

Epistole nefrancate se refușă. — Manuscripte nu se înapoiază  
Numeri singuratici à 5 cr. se vînd la „Institutul Tipografic“.

## TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

## DELA LIGA CULTURALĂ.

## Crisă la Ligă?

Congresul, din acest an, al Ligei noastre culturale a fost din multe puncte de vedere o manifestațiune deamă și îmbucurătoare pentru fiecare inimă românească.

Votul congresului zice: cei câțiva oameni politici, din comitetul Ligei, cari dintr'un spirit de exagerată disciplină de partid politic, au dat necondiționată ascultare cuvântului de ordin pornit dela dl Dimitrie A. Sturdza, și au acaparat Liga și chestia națională în exclusivul interes al partidului liberal — au comis o faptă cu desăvîrșire contrară scopului senin al Ligei culturale. Votul congresului constituie astfel o confirmare definitivă a tuturor acuzațiilor ridicate cu temei în timpul din urmă în contra sectarismului politic în chestiunea națională și în contra fatalelor consecințe ale spiritului de coterie, care a isbutit să paralizeze în măsură neînchipuită mișcarea națională.

Rar s'a văzut în Țeara-Românească o tărie de caracter cum e s'a manifestat în votul totdeauna hotărît și plin de energie al zdrobitoarei majorități a congresului.

Era un zid, un zid formidabil această majoritate, pe care nici una din nesfîrșitele ingerențe administrative n'a putut-o frânge.

Două zile această majoritate a fost terorizată de amenințările și vociferările câtorva indivizi din minoritatea congresului; două zile această majoritate a fost mereu expusă a fi încurcată prin fel și fel de apucături „parlamentare“.

Dar' vot și revot, vociferări și amenințări s'au spart de acest zid de rezistență și astfel majoritatea congresului, ca o falangă de bărbați conștienți de gravitatea situației, a dat o dovadă elocuentă despre superioritatea puterii simțului național față cu interesele trecătoare ale oamenilor de partid.

În această majoritate erau liberali, conservatori, radicali și independenți, dar' erau bărbați, cari au înțeles, că chestiunea națională trebuie pusă deasupra partidelor, pentru-că ea constituie o cauză mare și comună a tuturor Românilor, dar' nu o afacere a vre-unuia din partidele militante. —

Din acest curent politicește sănătos și tacticeste plin de energie a eșit noul comitet al Ligei, comitet compus din oameni, cari stau departe de focul politicii militante și țin, ca de aci înainte Liga să fie ferită de politicianism.

Ziarele din România și informațiile noastre particulare ne spun, că toată lumea simțitoare a salutată cu simpatie noul comitet al Ligei. Și noi îi trimitem un frățesc salut și îi dorim, ca bunele sale intențiuni să fie încoronate de succes.

Dificultățile, ce au fost create și se crează încă noului comitet al Ligei sînt mari și pornesc din același spirit, din care resărise azi-toamnă „Crisa Tribunei“...

Cei 4 ex-membri ai fostului comitet al Ligei refușă a preda comitetului biroul, registrele, actele și cassa Ligei, sub cuvânt, că ei, acești 4 domni, se consideră în drept de a nu transmite biroul etc.

Ne-am înțeles! Cunoaștem, din nefericire, această tactică. E veche și resuflată. Este a doua ediție, acum pe pământul României, a „criselor Tribunei“!

Întocmai precum la Sibiu tinăru Liviu Albini, instigat de patronii sei refușă să predea declarația și astfel „Institutul Tipografic“, tot astfel refușă azi și cei 4 ex-membri ai fostului comitet

al Ligei să predea noului ei comitet biroul și actele sub cuvânt... dar' e inutil a înșira cuvântul, căci, slavă Domnului, vocabularul românesc e destul de abundant în cuvinte.

Pe cât sînt însă de indiferente cuvintele și pretextele, pe atât sînt de grave și concludente cauzele adevărate, cari sîlesc pe cei câțiva amici intimi ai domnului Sturdza să provoace o crisă a Ligei.

Degajat de toate sofismele nudul adevăr este acesta: Liga trebuia să rămână cel mult în stare de *atrofie*, — cuvîntul e al lui „Pester Lloyd“, — sau trebuie să dispară!

Congresul, unicul for competent și suveran în afacerile Ligei, a crezut de cuviință să hotărască, ca Liga să fie scăpată din acea stare de atrofie, în care ajunsese în timpul din urmă.

Câțiva oameni singurari însă găsesc, că starea de atrofie a Ligei corespunde mai bine cauzei naționale în „situațiunea schimbată“.

Firește. Răsvrățiții dela București nu au vov să dea noului comitet al Ligei posibilitatea de a regenera și de a pune Liga în măsură de a funcționa.

Funcționarea Ligei este considerată ca o agitațiune, ear domnul Dimitrie A. Sturdza, a declarat azi-toamnă, că „trebuie să ne abținem dela ori-și-ce fel de agitațiuni în chestiunea națională“.

Noi nu ne-am îndoit un moment în sinceritatea acestei declarațiuni — și timpul trece, și cei mai naivi se conving, ear' nouă ni-se stringe inima de atâtea dovezi!...

Negreșit, domnul Sturdza este un bărbat de stat destul de prevăzător, ca să fie înțeles dela început, că nu prea ar fi fost bine, ca Liga să fie desființată așa deodată și așa de-adreptul, de pildă printr'un act oficial și franc al guvernului.

Prea s'ar fi revoltat lumea românească de atâtea consecințe politice.

De aceea au fost folosite mijloace mai — „patriotice!“

Dar' s'a înșelat dl Dim. Sturdza. — Ori-cât de naivi i-ar fi crezut d-sa pe Români, faptele sînt atât de luminoase, încât nu mai există sofismă destul de rafinată, care ar mai pute slăbi convingerea azi generală și profundă, că samsarul politic face chiar o risipă de zel în stăruința sa febrilă de a rămâne samsar cinstit față cu guvernul unguresc și față cu expositura acestuia după Ballplatzul din Viena.

Scump plătim noi Români din Transilvania și Ungaria pretinsul „sprigin“, pe care-l dase dl Sturdza din opoziție chestiunii naționale!

Să sperăm însă, că azi când toată lumea este convinsă, că guvernul statului român, ori care ar fi el, nu este, în aceste timpuri în măsură de a sprigini mișcarea națională, opinia publică din România, inițiativa cetățenilor liberi va fi destul de puternică pentru-ca să facă, ceea-ce partidele politice de guvernament nu pot face.

Liga este opera tinerimii universitare din România; eșită din inițiativă privată, noi credem, că tot această inițiativă va fi destul de energică în stăruința manifestă de a da Ligei pentru unitatea culturală un nou avânt.

Cele mai recente tentative de a paraliza acțiunea acestei instituții se vor frânge de bunul simț al cetățenilor români fără deosebire de confesii politice.

Din cât cunoaștem noi Țeara-Românească nu putem crede, că crisa provocată de răsvrățiții politicieni va pute avea

vre-un efect în sensul scopului visat de ei: de a paraliza sau desființa Liga.

În ori-ce cas un asemenea efect ar îngropa pentru vecie pe urzitorii sei în opinia publică românească.

Prea este azi media culturii românești desvoltată, în raport cu trecutul; prea este simțul național desvoltat și riguros, ca Români să nu vadă și înțeleagă asemenea intenții condamnabile și ca să nu se revolte și firea cea mai blândă în fața unor asemenea făptuiri.

De aceea credem, că răsvrățiții ex-membri ai comitetului vor reveni la sentimente mai bune și se vor feri de a întreține o crisă de Ligă, care de sigur și așa are să se termine cum s'au mai terminat asemenea crise, repudiate de toată suflarea românească.

E timpul, ca toate elementele, cari în cauza mare de apărare a naționalității românești își dau seamă, că evangheliile ortodoxismului de partid n'au ce căuta în această cauză, — să se concilieze și ralieză în bună credință. Bărbații din actualul comitet al Ligei sînt o garanție, că terminată odată artificiala „crisă“, Liga de sigur nu va fi nici a „liberalilor“, dar' nici a „conservatorilor“ — ci pur și simplu a Românilor, cum trebuie să fie, dacă mai e vorba, ca ea să existe și să corespundă marelui ei scop.

DI V. A. Urechia ne scrie, că îi este cu neputință să primească onoarea ce i-s'a făcut de a fi ales ca președinte de onoare al „Ligei“, de jare-ce, zice d-se, „blamat și onorat în același timp este lucru imposibil“.

Regretăm sincer această hotărâre a dlui V. A. Urechia, de oare-ce aștmem siguri, că votul de blam al congresului nu l'a avut în vedere nici-decum pe d-sa și nici chipul cum d-sa s'a achitat de sarcina de președinte al Ligei.

E, într'adevăr, lucru cunoscut de toată lumea, că dl Urechia nici-odată n'a cruțat nici timp, nici ostenele, nici sacrificii, pentru a servi cauza națională, din care i-s'a făcut un adevărat apostolat. Și e tot atât de cunoscut, că d-sa, chiar în timpul de când membrii fostului comitet au căutat să paralizeze Liga, a rămas corect până la sfîrșit; și, cu toate-că pus în minoritate, d-sa și-a dat toate ostenele să îndrepte lucrurile, pentru-ca mișcarea națională să nu sufere. Votul de blam de-și, încă odată, evident nu putea să-l privească pe d-sa personal, ci pe cei cari au făcut majoritate în contra vederilor d-sa; și ale congresului; și aceasta cu atât mai mult, cu cât dl Urechia își anunțase deja de mai înainte demisia. De ultimitelea faptul, că congresul, în chip atât de spontan, i-a ales ca președinte de onoare al Ligei, e o dovadă strălucită.

Dl Urechia ne roagă apoi să publicăm în „Tribuna“, expresiunea profundei sale grațitudini pentru toți acei cari l-au ajutat până astăzi să-și împlinească datoria de președinte al Ligei în țeară și în străinătate și prin încurajările ce i-au dat au înmulțit, au înșutit puterile sale bătrânești.

La rîndul nostru ne credem datori a exprima recunoștința noastră dlui V. A. Urechia pentru întreaga activitate ce a desfășurat de când conduce Liga culturală și care activitate ne-a făcut să admirăm totdeauna tinereța suflului acestui valoros „bătrân“.

Multe opere românești și de mare preț vor rămâne legate de numele dlui Urechia, pe terenul istoric și în general pe terenul culturii românești.

Îndoebi pentru cauza națională de dincolo de Dunăre și de dincoace de Carpați, d-sa a făcut enorm de mult. „Albumul macedo-român“ și „Voci latne“, sînt monumente care rivalizează în trîncie cu statua lui Miron Costin, ridicată la Iași tot din inițiativa și prin ostenele dlui Urechia. Ear' atitudinea bărbătească și vrednică ce a avut-o

ori-unde a fost vorba de Români, — în congresul păcii dela Haga, dela Bruxella, la adunările Felibrigilor, peste tot locul, — d-sa a adus servicii enorme românismului, lărgind sfera preocupărilor de cauza noastră și dobîndindu-i partizani devotați printre oamenii cu greutate politică din străinătate.

Sînt aci tot atâtea motive de a regreta din suflet hotărîrea dlui Urechia de a declina onoarea ce i-s'a făcut de către congresul Ligei, și care nu e decât o prea meritată răsplată a serviciilor imense aduse de d-sa cauzei naționale de ani și ani, atât ca cetățean, cât și ca președinte al Ligei.

Dacă hotărîrea dlui Urechia e definitivă, atunci noi, regretînd-o, îl rugăm ca cel puțin și pe viitor să pună în serviciul cauzei noastre luminile sale de erudit, condeiul sau de publicist, cuvîntul sau autorizat și relațiunile sale personale și atât de înalte, pe care le are și în România și peste tot locul în străinătate.

Maghiarii și Liga. O notă caracteristică ne dă „Magyarország“ de Duminecă. El publică un prim-articol, intitulat „*Düşmanı nostri*“ și iscălit: Bartha Miklós, un mare scriitor, și un și mai mare șovinist. Eată începutul articolului:

„În România Liga s'a reorganizat; guvernul Sârbiei ne respinge brusc invitarea noastră de a participa la mileniu; bosniicii roagă printr'un manifest pe Țarul, să-i elibereze de sub jugul Austro Ungariei..... publicul electoral din Viena pune pe niște Maghiaro-fobi în scaunul de primar; Lueger, subprimar și deputat, zice în Reichsrath, că mileniul e o orgie... etc.“

Eată, în fruntea listei numeroase de dușmani ai lor, Maghiarii pun, ântău și ântău: Liga reorganizată!

## Manifestul.

Am publicat în ultimul nostru număr Manifestul noului comitet al Ligei pentru unitatea culturală a tuturor Românilor.

După-cum faptul acestei alegeri în sine însuși însemnează emanciparea Ligei de sub dependența unui partid politic, tot așa Manifestul noului comitet însemnează o direcție nouă și sănătoasă în activitatea acestei instituțiuni.

Noi am spus-o totdeauna, că mișcarea națională nu poate și nu trebuie să fie subordonată intereselor vremelnice și schimbătoare ale unui partid politic din România, ori-care ar fi el.

Partidele politice au menirea lor destul de frumoasă, aceea de a căuta să consolideze corpul națiunii noastre acolo unde lupta pentru neatinare și pericolul desnaționalizării au încetat. Și e aci un câmp vast de activitate rodnică pentru neamul nostru românesc, — și onoare și recunoștință oamenilor și partidelor care se vor petrunder de chemarea lor!

Mișcarea națională e însă și trebuie să rămână de sine stătătoare. Ea nu poate și nu se cuvine să fie considerată ca un mijloc de a înlesni jocul unui partid, ci ca un scop, cătră care toate partidele și toți Români de inimă se tindă.

Cuvîntul nostru a fost expresiunea convingerilor adânci ale tuturor Românilor, cari pot înțelege și sprigini din convingere o chestie privitoare la neamul lor, fără a se gândi la avantajele ce le va aduce atitudinea lor, fie ca persoane, fie ca partide politice.

Cele-ce s'au petrecut cu alegerile dela Ligă e o probă vîdită, că modul nostru de a vedea e cel adevărat și în acord cu sentimentul celor mai mulți.

Rare-ori s'a pomenit în România, ca un partid la putere să cadă la niște alegeri, chiar parțiale. Un exemplu de cădere a unui guvern prin alegeri generale nici nu există.

Ceea-ce nu s'a pomenit până acum, s'a întemplat de astă-dată cu congresul Ligei, la care au luat parte delegați din toată țeara și aparținînd tuturor partidelor politice. O idee mai înaltă i-a unit pe toți; toți au sărit să apere Liga de cei-ce voiau să o desființeze prin nelucrarea, — toți și-au dat mîna ca să o emancipeze de sub influența unui partid politic, care voia să o monopolizeze pe seama sa și pentru interesele sale.

Cauza națională e a Românilor; a Românilor trebuia să fie și Liga.

Români nu se împart în „naționaliști“ și „fanarioți“, în „patrioți“ și „trădători“, după-cum cei interesați caută să-i înfățișeze. Ei sînt toți Români și de o potrivă iubitori de neamul lor și de propășirea lui.

Representînd aceste vederi, pe care congresul Ligei le-a statornicit cu hotărîre pentru conducerea pe viitor a acestei instituții, noul comitet a lansat cunoscutul Manifest, prin care tocmai această direcție sănătoasă și potrivită cu interesele naționale o afirmă.

„Noi membrii comitetului executiv al Ligei, — zice Manifestul, — ne vom face o chestiune de conștiință și de onoare din îngrijirea, ca această instituție să fie ferită de fluctuațiunile intereselor vremelnice, fie ale unuia, fie ale altuia, dintre partidele noastre politice.“

„Scopul senin al Ligei reclamă imperios, ca toți căți sîntem membri ei să ne considerăm și să fim numai Români, fără deosebire de culoare politică, pe câmpul de activitate al acestor nobile instituțiuni“.

Vorbe înțelepte și pline de luminat patriotism!

La Ligă, membrii sei să fie Români. Aci ei își destină activitatea și obolul lor unei cauze mai mari decât aceea a unui partid politic, — cauzei naționale, chestiunii de viitor, chestiunii de viață ori de moarte a neamului nostru.

Afară de Ligă, în localurile diferitelor cluburi politice, în parlament etc. membrii Ligei se pot divisa în liberali, conservatori, radicali etc., fie-care luptînd pentru convingerile sale, pentru chipul de a înțelege organizarea lăuntrică cea mai bună și mai corespunzătoare intereselor generale a țerii Românești.

Direcțiunea noastră, statornicită de congres și afirmată în termeni atât de precizi de noul comitet, va da de bună seamă roadele sale.

Ca și membrii noului comitet, sîntem siguri, că „toți Români cari își dau seamă despre necesitatea urgentă de a ridica puterea de acțiune și prestigiul Ligei“ vor sprigini noul comitet și direcțiunea sănătoasă ce o inaugurează, pentru-ca astfel Liga să poată într'adevăr să prospere, să răspundă pe deplin chemării sale „și să fie pentru toți Români un sanctuar al iubirii de neam și de țeară“.

## Chestiuni juridice.

Reproducem din „Zua“ următorul interesant articol:

Azi e rîndul ca să vorbim în această rubrică despre chestiuni juridice și constituționale. Ne vom ocupa de discuția, ce s'a născut asupra procedurii congresului „Ligei“, procedură pe care membrii fostului comitet o taxează de neregulată și contrară statutului „Ligei“.

Deși e o chestie specială, totuși pentru-că este azi la ordinea zilei ne ocupăm de ea.

Prima întrebare care se pune este următoarea: Avea sau nu dreptul congresul să dea vot de blam comitetului? Noi răspundem, da! Și estă pe ce ne basăm.

Art. 17, alin. 2-lea din statut spune: „El — comitetul — este însărcinat cu di-

reciunea și conducerea generală a întregii activități a Ligei, sub controlul congresului.

Ce înseamnă: sub controlul congresului? Nu poate însemna decât, că la ori-și-ce moment congresul va găsi că comitetul nu-și face datoria, nu lucrează conform intereselor și pentru scopul „Ligei” să-l poată înlocui. Astfel controlul acesta nu ar însemna nimic.

Art. 31 spune, că: comitetul va face în congres o dare de seamă asupra activității întregi, de peste an, a Ligei.

Asupra acestei dări de seamă nu are să se pronunțe congresul? Dar' ce, el e un simplu birou de înregistrare? Și dacă are să se pronunțe, după-cum poate aproba raportul nu-l poate și desaproba? De sigur că da.

În special, ce s'a întâmplat anul acesta? Eată ce spun următoarele articole din statut:

Art. 2. Scopul acestei societăți — al Ligei — este de a întreține continuu viața, pe baza culturii naționale, conștiința de solidaritate în întreg neamul românesc.

Art. 3. Mijloacele mai principale pentru ajungerea acestui scop sînt următoarele:

- a) spriginirea lui prin presă, prin conferențe și întruniri;
- b) ajutorarea și spriginirea ori-cărei instituțiuni de cultură națională;
- c) spriginirea, tipărirea și răspândirea ori-cărei scrieri de natură a înlesni ajungerea scopului societății.
- d) sărbătorirea datelor însemnate din trecutul Românilor.

Ce a declarat, chiar dl președinte al Ligei prin raportul său, și ce s'a constatat prin circulara comitetului central adresată secțiunilor, care a fost citită de către d. G. C. Dobrescu?

S'a constatat:

1. Că Liga a întrerupt, după hotărîrea majorității comitetului, ori-ce relațiuni cu comitetul național de peste muni.
  2. Că „Liga” a întrerupt relațiunile cu presa străină.
  3. Că Liga nu a sărbătorit nici un dat istoric.
  4. Că comitetul Ligei nu se mai întrunește din cauză că majoritatea membrilor sînt foarte ocupați.
- Mai mult, Liga a refuzat să mai vie în ajutorul ziarelor de peste muni.
- Acestea toate dovedesc, că dela venirea la putere a liberalilor, majoritatea comitetului, compusă din membri marcanți ai partidului, a făcut tot posibilul ca se înăbușească mișcarea națională.
- Ei, acum e întrebarea: Congresul, sub al căruia control lucrează comitetul, după alie. 2 de sub art. 17, ce trebuia să facă? În ce trebuia să se manifeste controlul lui?

Ori-ce om cu bun simț are să răspundă: în înlocuirea comitetului.

A, dar' aci vine a doua întrebare: Cum să înlocuiește comitetul?

Statutele nu spun nimic. Statutele spun pur și simplu: comitetul lucrează sub controlul congresului. Este evident, că acest control nu poate să fie platonice.

Care este plângerea membrilor fostului comitet? Ei se plîng că nu s'a votat moțiunea de blam cu două-treimi, conform art. 25 care spune: „Adunările își iau decisiunile lor cu majoritate de voturi a membrilor prezenți”.

„Asupra chestiunilor relative la persoane se cere o majoritate de  $\frac{2}{3}$ ”.

Ca să putem înțelege bine aceste art. trebuie să cetim și art. relativ din regulamentul.

Eată ce spun aceste articole:

„Art. 20. Alegerile de comitete, comisiuni și delegați se fac totdeauna cu majoritate absolută”.

Vedeți că aci nu e vorba de vot de blam, deci nu putem raționa decât prin deducere.

Ce se înțelege prin chestiune de persoană, și în cazul de față a fost o chestiune de persoană?

Prin chestiune de persoană, nu s'a putut înțelege decât cazul, când va fi vorba de o persoană anume, și dovadă că așa este, e art. 21, care specifică că alegerile de comitet, delegați etc. se fac cu majoritate. Aci nu se consideră fiecare individual, ci lista întreagă. Și lucrul e logic, căci dacă ai cere  $\frac{2}{3}$  s'ar putea ca Liga să nu mai lucreze nici-odată.

Moțiunea dlui Dobrescu nu se ocupă de persoane, ea se ocupă de întregul comitet, nu pomenește numele nimănui și deci, după-cum cu majoritatea se alege comitetul, cu majoritate se poate și răsturna.

Și să nu se confunde două cazuri cu totul separate. Membrii înlocuiți, în protestul lor spun, că dovadă că trebuiesc  $\frac{2}{3}$  în chestii de persoane, e că așa s'a votat în chestia delegaților contestați. E o mare deosebire. Chestia aceea intră în regula generală a art. 20, nu în art. 21. Și bine s'a procedat. Invalidarea titlurilor, trebuie să se

facă cu majoritate de  $\frac{2}{3}$ , pentru-că altfel o majoritate de un vot, ar pute să gonească din adunare întreaga minoritate.

Dar' în cazul comitetului se poate oare să se ceară  $\frac{2}{3}$ ?

Ar fi posibil ca un comitet blamat, înfierat de majoritatea congresului, să continue a lucra, pe motiv că nu s'a pronunțat  $\frac{2}{3}$  contra lui? E trist când unor oameni nu le mai rămâne decât asemenea argumente.

Dar' e ceva și mai nostim. Membrii blamați spun că s'a ales ilegal noul comitet, de oare-ce nu s'a așteptat ca d-lor să-și deie demisia.

E serioasă această afirmare? Dar' care ar fi eficacitatea votului congresului, dacă el nu ar fi avut de rezultat imediat, înlocuirea comitetului?

Ce ar însemna, într-o adunare, votul de blam, dacă nu destituirea? Cum, hotărîrea congresului trebuia să rămână la discreția chiar a acelor pe care fi privia? Dar' dacă d-lor nu le venia poftă să se retragă nici-odată, după-cum și dovedesc că nu au poftă, atunci? Rămânea „Liga” încă un an sub conducerea d-lor, până la viitorul congres!

S'a făcut comparație cu camera, comparația e nepotrivită. Pe minister îl formează doi factori constituționali, camerele și regele. Un vot de blam dat de cameră nu implică retragerea ministerului. Regele hotărăște să se retragă. La „Liga” congresul singur alege și când el care are controlul asupra comitetului constată că acesta nu lucrează conform intereselor, scopului „Ligei”, trebuie, e dator, să-l înlocuească imediat.

Procedura congresului este deci foarte regulată și protestările minorității fostului comitet nu au nici o valoare. Știm că le pare rău că au pierdut „Liga” și nu-și mai pot face jocul politic cu chestia națională, dar' aceasta nu ne privește.

D.

## Sachsentsag.

În 24 l. c. ne-am ocupat cu un prim articol al valorosului organ „Kronstädter Zeitung”, în care Sașii verzi reclamau insistent ținerea unui Sachsentsag. S'a ocupat cu acest articol și „Gazeta Transilvaniei”, care a ținut și ea de potrivită ideea convocării Sachsentsagului. Ce am făcut noi și ce a scris „Gazeta” n'au fost decât aprecierile acestei idei, nouă binevenită, întrucât viața politică a concetățenilor noștri Sași nu ne este și nu-i ertat a ne fi indiferentă. Reflexiunile noastre au fost cât se poate de rezervate și au fost departe de a avea tendințe de ingerențe sau de altă natură. Atât e doar de firesc, să salutăm cu bucurie ori-ce mișcare a naționalităților din Ungaria, care dovedește conștiința națională.

Dar' „Siebenbürger-deutsches Tageblatt”, organul Sașilor „calmi”, vede multe de toate în puținele noastre observări. Eată ce ne reflectează în nrul din 29 Mai.

„La expunerea foilor române observăm mai întâi că dorința a Sașilor cu privire la Sachsentsag nu este cunoscută. „K. Z.” care a simțit în zilele din urmă necesitatea convocării Sachsentsagului, nu este identic cu poporul săsesc. (Oare „Tageblattul” din Sibiu este mai identic? Red. „Trib.”) Este posibil, ca să fie convocat Sachsentsag-ul și comitetul central se va ocupa în proxima sa ședință cu această chestiune. Dar' ar fi de neiertat și un ce ne-național săsesc, dacă această chestiune, ce îi poartă pe Sași (Zis'am noi că pe Români? Red. „Tribune”), ar fi judecată din alt punct de vedere, decât numai din punctul de vedere al intereselor poporului săsesc. (Foarte corect! „Trib.”) Înțelegem foarte bine că foile românești sînt încântate de ideea convocării Sachsentsagului, și că s'ar bucura și mai tare, dacă Sachsentsag-ular fi oprit, — (și acum să cetm bine! Red.) de oare ce Sași astfel ar fi împinși în opoziție și în tabăra românească?”

„Dar' frații noștri Români trebuie să ne concedă același drept, de care fușiți se folosesc în acțiunile lor politice, întrucât ei își fațomesc politica lor numai din punct de vedere românesc și nu din punct de vedere al intereselor celorlalte naționalități. (Quod erat demonstrandum! Red.) Precum ei cu privilegiul convocării comitetului național (?? Red.) care a fost oprit printr'un ordin al autorității care vatămă legea de naționalități și dreptul de întrunire dintr'un stat constituțional, nu s'au eugetat la Sași ci numai la ei teșiși, astfel și Sașii, când vor delibera asupra ținerii Sachsentsag-ului nu vor considera și nu este iertat să considere decât propriile lor interese. Cu toate, că ordinul de oprire a comitetului național (Verbot der Abhaltung des rumänischen Nationalcomitees... oare „Tageblattul” din Sibiu se nu știe că a fost vorba de o „conferență” națională și nu de o ședință a comitetului??) a fost regretat și de judecată și în cercurile săsești, totuși această desaprobară nu va merge atât de departe încât din simplul motiv de a deveni

frate de suferințe al Românilor, se provoace oprirea Sachsentsag-ului. Aceasta n'ar fi politică săsească. Aceasta n'ar fi o politică serioasă purtată în conștiința răspunsabilității, dacă s'ar convoca Sachsentsag-ul, cu toate că nu se simte necesitatea lui și aceasta numai din motiv pentru de a pune guvernul la probă că opri-va sau nu Sachsentsag-ul”.

Eată un dram bun de „politică săsească”, astfel cum a purtat-o și o poartă „Tageblattul” din Sibiu și cei-ce îl susțin și inspiră, basați pe politica lor tradițională intrupată în „Volks programm”-ul lor.

Spre liniștirea celor din giurul „Tageblattul”-ului și ca să-i scoatem din spaima, că am voi să-i avem cu drag de „frați în suferință”, trebuie să declarăm, că puținele noastre reflexiuni la ideea convocării unei conferențe naționale săsești, n'au avut nici pe departe scopul de a le cere înmăbrășierea cauzei noastre.

Respingem părerile trase de pîr și luate din vînt, ca-și-cînd noi am cere o politică săsească, ce ne-ar promova și favoriza interesele noastre naționale!

Ei bine, doar' nu o să creadă cei dela „Tageblatt”, că noi s'șteptăm dela ei — mîntuirea neamului nostru.

A fost vorba de Sachsentsag. E o năvitate potențată de a presupune despre noi, că am nutri pretenșiunea, ca Sachsentsag-ul să se ocupe de lucruri nesăsești.

Dar' „Tageblattul”-ul are motiv de a să-mena astfel de idei, de oare-ce el nu voește Sachsentsag. Nu voește pentru-că l'au cerut Sașii verzi, l'au cerut elementele hotărît naționale ale poporului săsesc, și e foarte posibil că aceste elemente să se valideze cu acel privilegiu. Nu voește Sachsentsag, de oare-ce este pericol, ca la acela să se constate și de judece infirmitatea politicele oculte și oportuniste a Sașilor bătrîni.

Și negăsind armă mai puternică pentru de a dovedi că convocarea lui e superfluă, recurge la noi și vrea cu noi să sperie pe cei-ce cer Sachsentsag. „Se nu convocăm Sachsentsag, căci aceasta înseamnă trecerea în tabăra Românilor!”

Ce desperată armă, ce copilăresc chibîțu!

Poporul săsesc dispune astăzi de elemente cu judecată independentă, vor și acestia se interpreteze cele comunicate de „Tageblatt”.

Noi nu ne abatem dela părerea noastră de până acum, cu privire la Sachsentsag și lăsând nerelevante, — căci voim să rămănem cei vechi — unele lucruri ce transpiră din malițioasele și tendențioasele observări ale lui „Tageblatt”, erdem, că convocarea Sachsentsag-ului e în favorul poporului săsesc și face cinste acelor, cari solicită ideea.

\*

„Kronstädter Tagblatt”, organul Sașilor guvernamentali, sau „liberali”, cum se numesc ei, reproduce în nrul de Sămbătă cu multă satisfacție articolul lui „Sieb. D. Tageblatt”, prin care crede, că chestiunea convocării unei conferențe săsești e „definitiv rezolvată”, firește negativ. În introducerea, ce premită acestui articol, organul „bătrînesc” dela Brașov zice, că scopul principal al „Sachsentsag”-ului, în intențiunea naționalităților ar fi fost, se aduce autoritatea politică, (primăria din Sibiu), într-o situație gîngăse: „de ce oprești concetățenilor noștri români, ce nouă ne permiți”, ori „de ce ne oprești acum „Sachsentsag”-ul, pe care mai înainte l'ai permis”?

Ei, și dacă chiar acesta ar fi fost scopul, întrebăm noi, ce rău ar fi fost? Nici un rău. Pentru-că, sau se va permite ținerea conferenței, sau nu. În cazul prim Sașii își pot arăta afacerile lor raționale, după-cum vor ști și vor pute, ear' noi, și cu noi toate naționalitățile am câștigat o nouă probă contra guvernului. În al doilea caz, ar vedea și Sașii — de toate culorile — ceea-ce înainte ar trebui să știe, că existența lor națională e periclitată din partea aceluiași guvern, pe care ei îl susțin, ca să-i opine și să ne oprime pe toți, și eșii din iluziunile ce și-le fac de succesele politicele lor oportuniste guvernamentale, s'ar pute odată convinge despre trista realitate în care se găsesc și ei, ca și celelalte naționalități, dacă nu și mai mult.

— Astfel însă ei tîngesc într-o situație neclară, își astupă ochii, ca se nu vadă, și la timp vor căde între două scaune: între guvern și — naționalități.

\*

„Kronstädter Zeitung”, reflectând la același articol al foii din Sibiu, persiflează cu mult succes logica argumentării nelogice, de care usează, și încheie zicînd, că poate să se întrunească comitetul central și să hotărască cum va vrea, convocarea sau neconvocarea „Sachsentsag”-ului, ti stă în putere. „Dar' înainte de a proceda la această nouă apucătură, să se gîndească mai deaproape, să „cumpenească” eventualele urmări ale unui atare conclud; să se gîndească, că nici chiar la Sași n'a succes a fulățul prea îndelungat

voința poporului, pentru că în sfîrșit se deșteaptă și Sasul dacă și numai târziu, ca toți Germanii. Despre cele-ce s'ar pute întempla atunci, facem responsabili numai pe aceia, cari și-au făcut batjocură din popor”.

**Delegațiunile** și-au început conferențele și lucrările la 30 Mai, în Budapesta. Delegațiunea austriacă și-a ținut acum prima ședință, în palatul seu propriu, de pe care atrînă un mare stîndard negru-galbîn. Președintele Chlumetzky deschizînd ședința relevază faptul, că al palat propriu, drept dovadă pentru caracterul durabil al delegațiunilor. Amintește apoi de millenfiu, și zice că se bucură de sărberea „națiunii suror”. (?) După alegerea comisiunilor ședința s'a închis.

Delegațiunea ungară și-a ținut ședința primă în sala casei magnatilor. Președintele Széll Kálmán, în vorbirea de deschidere a accentuat politica iubitoare de pace a monarchiei față de celelalte puteri.

Budgetul armatei comune pretinde 151,642.088 fl., adică un plus (în pretențiuni) de 4,026.000 fl.

Ministerul comun de externe cere 2,903.000; adică un plus de 161.000 fl. Și așa mai departe; pe toată linia se cere tot mai mult, tot mai mult.

Dările ni-se înmulțesc, drepturile ni-se răpesc.

**Sufragiul universal.** Meetingul întrunit la 13 Mai în Budapesta a hotărît să dea către parlament o adresă în favorul sufragiului universal. Adresa, spune „Alkotmány”, e gata. În ea se zice, că milleniului al doilea nu i-se poate pune basă mai largă decât democrația; cere sufragiul universal ca o necesitate a stărilor din țeară. Scăderea numărului de alegători mărește omnipotența guvernului, care mai ușor poate falsifica voința poporului. Dacă vor fi 4 milioane de alegători se frînge puterea nelegitimă a guvernului. Prin realizarea principiilor de adevărat liberalism și naționalități se alipesc către stat mai bine decât prin ori-ce poruncă, zice adresa; apoi și de altfel introducerea sufragiului nu schimbă proporțiunea naționalităților.

În sfîrșit adresa roagă camera, ca în interesul Ungariei, se îndrume guvernul a prezenta un proiect despre introducerea sufragiului universal.

**Lueger atacat.** Din incidentul propunerii de urgență, pe care Lueger a făcut-o în Reichsrath, și de care ne ocupăm mai în jos, presa jidano-maghiară, și cea curat maghiară soviniștă, se năpustește asupra lui, cu o furie ne mai pomenită, nici la ea.

Începînd dela „N. F. (reche) P.” vin pe rînd „P. L.” „Budapesti Hirlap”, „Magyarország” etc. care de care mai furioasă... fi doare tare, dar'... noi le putem anunța dureri și mai mari, de categoria aceasta.

**Congrua.** Preoțiunea romano-catolică din giurul Lipovei a ținut la 28 Mai o întrunire, în care a hotărît unanim, ca să dea episcopului lor o adresă, prin care să-l roage ca să stîruiască pentru nimicirea congruei contemplată de guvern, fiind aceea păgubitoare intereselor bisericii. Se fac preoțiunea în sași congruă, liberă de ori-ce amestec din partea guvernului.

Eată o hotărîre, care face cinste preoțiunii, și care o arată conștiințe de demnitate sa.

## Milleniul în Reichsrath.

S'a putut prevedea cu siguranță, că în parlamentul austriac se vor ridica voci în contra milleniului maghiar, cu atât mai mult, că din partea autorităților au fost urmărite — după-cum se știe — toate elementele ce se manifestau în contra aceste sărbări. Dăm aci un raport detaliat despre ședința Reichsrathului din 29 l. c., care este o clară iconă despre părerea elementelor neguvernamentale asupra milleniului.

La ordinea zilei se pune propunerea de urgență, făcută de Dr. Lueger și Hauck: cu privire la autoritățile publice și studentime.

Deputatul Hauck constată, că este timpul suprem ca disciplinarea studenților să înceteze. Numai înainte cu 80 de ani au fost studenții persecutați ca acum, societățile lor se dizolvau, ear' libertățile li-se restrîngeau.

Ministrul de instrucție este în eroare, dacă crede că studiul ar suferi ceva prin existența societăților, pe când știut este, că aceste societăți au multă forță cultivatoare.

Ministrul ține a disciplină pe studenți pentru-că s'au manifestat în contra milleniului și aceasta o face ministrul pentru-că este curatorul Teresianului, ear' acest Teresianum stă în legături cu Ungaria. Dar' ministrul ar trebui să aibă și el nițică conștiință națională. Cum vor mai veni studenții germani la Viena, dacă pentru ori-ce manifestare a simțului național german vor fi disciplinați. Ministrul-preșident trebuie să aibă mai mult patriotism, să purceadă altcum față de studenți, căci acestia vor ocupa în curînd poziții publice, ear' în inimile lor vor nutri sentimentele dobîndite la universitățile austriece. (Bravo! bravo! în stînga extremă).

Dr. Lueger: E ceva propriu Austriei, ca asocierile studentești să fie dizolvate din motiv că membrii ei nu vor să se bată cu alții. Duellul e în Austria punibil și guvernul ar trebui să se bucure, dacă studenții ariaci nu au voe să se mai bată cel puțin cu o parte a celorlalți, cu ovreii. (Ilaritate la Antisemiți) Firește ministrul crede că dacă germanii nu au voie să se bată pe Ovrei, se calc legile fundamentale ale statului... ergo, trebuie luat concludul ca Ovrei să fie și mai departe bătuți cum se cade, căci atun-i ministrul va fi liniștit (ilaritate mare). Este știut, că și în Ungaria este duellul fapt punibil, dar' cu toate acestea ministrii se bat ca studenții, ba și ceva mai mult. Ei se bat în toată ziua. Se vede că acest product este urmarea existenței de o mie de ani a Ungariei și ministrul dorește a-l introduce și la noi. (Ilaritate în stînga extremă).

Mai importantă însă este întrebarea: Cum vine ministrul din Austria se promoveze sărberea millenară maghiară?

Dela ministrul austriac nu s'a putut pretinde ca să se exprime în contra sărbării, dar' ministrul austriac de instrucție ar fi putut ști, că chestiunea, dacă Árpád de fapt a venit în Ungaria de astăzi înainte cu o mie de ani, este o mare întrebare, ministrul austriac ar trebui să știe și el poate, că venirea Ungurilor nu este tocmai cea mai bună suvenir pentru Austria. (Ilaritate și aplauze la antisemiți.) Poate o știe ministrul — sau dacă nu-și aduce aminte, să l'întrebe pe fiul seu, care nu va fi uitat încă studiile dela gimnasiu — ce rol au avut cinstiții domni arpadiani pe timpul venirii lor în Europa. A costat multă înțelegere pentru a octroa domnilor Maghiari de atunci concepția civilizațiunii. Actualul guvern al Ungariei trăește în credință, că înaintea milleniului toți trebuie să cadă în genunchi, că ori-ce demonstrațiune în contra acestei sărbări este nu numai o violare a Ungariei, dar' și a Austro-Ungariei.

E curios, că din cauza acestei sărbări unice era pe aci să venim în conflict cu Sărbia. Relațiunile dintre Austro-Ungaria și statele balcanice au devenit mai rele prin această sărbare. (Aprobări). Guvernul austriac a avut cel puțin datorința a observa o atitudine neutrală! Prea mult a fost toleranță mișelia (Schwindel), ce s'a făcut cu multele reclame pentru așa numita expoziție millenară. Guvernul a tolerat așa numitele marce de expoziție, cu toate-că era în contra ordinelor existente. Dar' guvernul austriac a oprit în contra ordinelor și legilor, adunări convocate. Cum se va justifica el? Cum se poate demite ministrul austriac, de a se face servul guvernului maghiar, și a porunci comisarilor de poliție, ca să suprimă ori-ce expresie aspră despre Ungaria și milleniu. Dacă fiul ministrului Gautsch are voea a vorbi în Teresianum pentru milleniu, pentru ce să nu-i fie permis altuia din Austria a vorbi în contra milleniului? (Aplauze).

Dacă este permis, ca un gimnast să predea o vorbire lucrată de tatăl seu, trebuie să-i fie permis și unui universitar, ca să-și dea părerea asupra milleniului!

Ni-se împuță că agităm în contra Ungariei. Acuma dacă vom compara vorbirile noastre cu acele-ce se rostesc dincolo, putem să constatăm cine agitează.

Oratorul arată apoi un cîlindar „Goldstein Sami”, în care este zugrăvit chipul lui Christos, și lângă acesta un Ovreu care trage în Christos cu săgeata. Acest cîlindar este tipărit și răspădit în mii de exemplare, dar' ministrul n'a dispus confiscarea lui. — Trece apoi la cazul cunoscut cu monumentul din Arad, despre care o foale maghiară scrisese, că a fost păgărit de oficerii austriaci. „Oficerii austriaci nu sînt capabili de a ofensa, căci bestile nu pot ofensa, pe cei sfinți”, — astfel scrisese „Budapest” despre oficerii din armata comună, ear' făcîndu-se foi proces de presă, scriitorul articolului n'a fost condamnat.

La această diagnoză a moralității și justiției maghiare Lueger mai adaugă apoi și acțiunile și expectațiunile lui Kossuth Ferencz în contra Austriei, cunoscuta teorie cu „jaaj d' hunczai a német”. Citează apoi următorul pasagiu din o foale budapestă: „Cea mai mare minune la expoziție ar fi un Neamț sub sticlă, despre care nu s'ar pute sustine că este un „Hundsfoet”.

Apoi continuă astfel: „Se va zice poate, că acestea sînt erupțiunile direcțiilor extreme. Puteți fi însă liniștiți, căci cu privire la acestea există în Ungaria unitate de vederi. Am deplind convingere, că și guvernul stă pe același punct de vedere, sau cel puțin tolerează ca alții să fie. Guvernul folosește elementele extreme, pentru de a se lupta și a-și îndărî poziția în contra noastră. Nouă însă ni-se oprește a fi în contra milleniului, ba ce-i mai mult, oficerilor, cari în felul acela au fost ofensați, li-se impune ca datorită a cerceți expoziția. Eu însă declar aci fără încungiur, că ori-și-cine, dacă mai are în sine o schin-teie de patriotism austriac, se se ferească a merge acolo, fără de a deosebi dacă este German, Slav sau Român. Felul cum sînt atacați acolo austriacii, și aparținătorii națiunilor germane, slave și române, întrece ori ce pricepere ome-nească!

Compățimesc din inimă pe toți aceia, cari în urma pozițiilor lor sînt constrinși a merge la Budapesta, de oare-ce sînt con-vinși, că n'o fac din inimă, nu, pentru-că nu pot răspunde la ofensările cele multe. Dar' elementelor tinere nuli-o putem lua în nume de rău, dacă se încearcă a răspunde în mod just la multe in-vective, dacă dau curs liber vede-rilor asupra milleniului. Aceasta prin legile noastre nu se oprește! (Aprobări la antisemiți).

Lucrul acesta trebuie deci să-l discutăm aci, pentru-ca lumea se știe, că mai există bărbați, cari resping ori-ce violare a patrio-tismului austriac. Nu am nimic în contră, sîrbese-și Judeo Maghiarii orgile lor, căci nu-i voiu conturba nici în Ōbuda vdr, nici în haremul lor. Pace lor! Petreacă-și bine! Nouă însă fie-ne permis a spune ade-verul!

Insist pe lângă primirea propunerii mele de urgență. Cred că Ovreei înșiși, mi-ar primi-o, dacă într-adevăr sîrbarea millenară ar fi maghiară și nu ovreească.”

Încheie cu un călduros apel către casă, pentru a primi propunerea de urgență. (Aplauze frenetice la antisemiți).

(Va urma.)

## Cronică politică.

### Răscoala la Creta.

După știrile sosite până acum situația se prezintă, în trăsături generale, în următo-rul mod.

În capitala insulei Canea au ținut trei zile de-ardind măcelurile pe stradă și în ca-sele creștinilor; Turcii din oraș, ear' mai ales cei refugiați de prin provincie dinainte răs-culați, au omorât familii întregi grecești. La 27 Maiu a sosit înaintea orașului primele co-răbii: una franceză, alta englezească, a căror aparițiune a avut drept urmare o rela-tivă liniște; dar' creștinii nici până azi nu es încă din casele lor; ulițele sînt pu-stii, prăvăliile închise. Înurmătorarea celor ucși (cam la 30 inși) a avut loc sub acutul marinarilor corăbii englezești. Pe urmă au sosit și alte năi. O depeșă din Atena spune, că în giurul orașului s'au strîns 3000 Greci, pentru a veni în ajutor primejdiților creștini din lăuntru.

Locul asupra căruia se concentrează toate grilele este fortăreața Vamona, unde se află 1200 soldați turcești încungiurați de 2000 creștini; la 29 Maiu, garnisoana n'avea hrană decât pe 2—3 zile. Consiliul statelor străine din Canea mijlocează între răsculați și au-toritățile turcești, adică guvernul, condiți-unile, cu care s'ar pute scăpa garnisoana; până acum creștinii n'au primit condițiunile pro-puse de guvern. Poarta a vrut să trimită nouă trupe în ajutorul strimtorăților din Va-mona, dar' guvernul din Atena a protestat, zicînd că situația s'ar înrăutăți prin aceasta. Totodată guvernul grecesc a înaintat puterilor și o notă, în care declară, că se lapedă de ori-ce responsabilitate, de oare-ce Poarta s'a dovedit incapabilă a stăngini continuarea tur-burărilor.

În Atena s'au ținut deja mai multe meetinguri, cerînd guvernului să ajutore pe răsculați cu bani și să trimită oștire, dar' guvernul se ține până acum în rezervă.

### Manifestul Țarului.

Cu privilegiul încoronării, Țarul Nico-lae II. a grăit către poporul de 100 milioane într'un manifest, al cărui cuprins, pe scurt, telegrafice, este următorul:

„Cu ocaziunea încoronării noastre și a funcțiunii ce am primit prin grația lui Dum-nezeu, rugăm cu sinceritate pe Dumnezeu să binecuvînteze domnia noastră pentru binele mult iubitei noastre patrii și pentru-ca să ne suștie în îndeplinirea dorinței noastre sfînte, de a desvolta în mod credincios în patria noastră credința, bunele moravuri și operele de civilizațiune.”

„Recunoscînd, că toți supușii noștri cre-din ioși trebuie să se bucure la această sîr-

bare comemorativă, mai cu deosebire în ceea-ce privește pe aceia, cari au fost loviți fie din propria lor greșală, fie din uitarea dato-riilor lor, urmăm sfaturile inimii noastre și decretăm o amnestie pentru aceia, cari sînt în înfățișare cu plata dărilor lor în Rusia eu-ropeană și în Polonia. Darea de pămînt se reduce la jumătate pe timp de 10 ani. Se șterg amenzile sau datorile către stat. Se amnestiază aceia, cari sufer condamnări pentru greșeli ușoare, afară de furt, faliment fraudulos, uzură etc.

„Exilații din Siberia pot alege după 12 ani dela sosirea lor acolo un domiciliu într'un ținut afară din Siberia, apoi după alți 10 ani se vor pute stabili unde vor voi, afară de Pe-tersburg și capitalele ținuturilor.

Făcătorii de rele internați în Siberia sau în ținuturile depărtate sînt amnestiați, iertându-li-se a treia parte a pedepsei lor; același lucru și pentru condamnații la muncă silnică. Munca silnică pe viață se reduce la 20 de ani.

Ministrul de interne și acela al justiției sînt însărcinați să propue reducerile de pe-depse, afară de amnestie, în favorul prisone-rilor politici, cari sînt demni de aceste re-duceri. Vor prezenta deasemenea un raport în privința restituirii drepturilor civile exila-ților, cari au o condită minunată.

Crimele politice, cari nu sînt prescrise de lege, nu se vor mai pedepsi, dacă dela co-miterea lor au trecut deja 15 ani.

Participanții la răscoala din Polonia, cari n'au comis crime de drept comun, vor depune jurămînt de credință și se vor întoarce în pa-tria lor. În timp de 3 ani vor fi puși sub su-pravegherea poliției.”

## Lupta în comitate.

### Din comitatul Caraș-Severin.

În 28 Maiu n. s'a ținut la Lugoj con-gregațiunea de primăvară a comitatului Ca-raș-Severin.

Di advocat Dobrin ținî o vorbire mai lungă, în care constată, că Românii n'au par-ticipat la sîrbările „millenare” trecute, de oare-ce aceasta stă în contradicție cu prin-ci-piile lor. După aceste viceșpanul Litsek, fidel principiilor actualului sistem de guver-nare, susține că din contră massa Românilor din comitate a luat parte la toate sîrbările.

Viceșpanul aminti între altele și aten-tatele săvîrșite asupra steagului maghiar dela Caransebeș și Bocșa. Preotul român Gre cu-declară în numele tuturor Românilor, că pri-visor la atente și în cercurile inteligenței române domnește indignațiune. Dînsul pro-pune, ca congregația să deie expresiune pro-tocolară desaprobarii sale asupra atentatelor. Petru Brancovici se alătură la această moțiune în numele Românilor din Caransebeș. În același sens se exprimă și preotul gr.-or. George Rosa.

Di advocat Bredicean condamnă aten-tatele, dar' nu ține de necesar a se aduce o hotărîre în chestie.

După-ce mai mulți membri ai congre-gațiunii încă sprigină moțiunea, aceasta fu primită cu unanimitate.

### Din comitatul Făgărașului.

Despre congregațiunea de primăvară a comitatului Făgăraș, ținută la 27 Maiu n., cetim în „Gazeta Transilvaniei” următoarele: „Toate s'au decis așa, după-cum au voit „domnii”, cari azi dispun după plac și nefrănați de toate în acest comitat. Prin mul-tele șicane și canoscutele terorizări, Românii sînt aduși așa zicînd la imposibilitate. Tot ce voim și ce facem noi este rău înaintea lor. Ne-au alungat din serviciu pe vicecomitele român, pe toți protopretorii din cercuri, pe cassar și pe toți funcționarii români de ceva valoare. Și-au făcut prin presiuni o majori-tate măiestrită în comisiunea municipală, și azi decid ce vreau ei. Membrii români, cu deosebire cei din afară, și cu această ocaziune s'au prezentat în număr nefsemnat. — S'a ales asesor Poparad, vicepretor în Bran Ur-dea, ear' vicenotar antău la comitat neputin-ciosul Rusz Károly.”

## Premiile Academiei-Române.

(Urmare).

B. Premii pentru lucrări puse la con-curs cu subiecte date.

XII. *Premiul Adamachi*, de 5.000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1896 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Biserica creștină ortodoxă din România și influența ei morală în evoluțiunea culturală a țărilor române d-la începutul secolului nostru până la 1891.

Lucrarea se va face după următoarea programă:

Situațiunea bisericii la începutul veacului al XIX-lea. Organizarea ei, mijloace de cul-tură și nivel cultural, membri însemnați prin rolul lor, atitudinea Rușilor față de călugării greci din țeară. Ce s'a făcut sub domniile

lui Caragea și Calimach (1812—1819) pentru biserică. A contribuit biserica la reforma le-giurilor? Jurisdicțiunile bisericești sub acești doi Domni (stare civilă, căsătorii, divorțuri, judecata clericilor), legăturile dintre cler și bresle studiate până la desființarea breslelor. Cum a considerat biserica mișcarea Ete-riștilor pe pămîntul românesc. A contribuit la înlăturarea domniilor fanariote? A înlesnit clerul din Muntenia mișcarea lui Tudor Vla-dimirescu? Prima încercare de secularizare la 1827, revenirea ei la 1828 după cererea Sultanului.

Pacea dela Adrianopol (1829). Protec-toratul rusesc și efectele sale asupra bisericii. Organizarea dată bisericii prin regulamentul organic, 1820—1834, și continuările sale. Aprecierea ei. Participarea episcopilor și me-tropolitelor la adunările obștești studiată după isovoire.

Clerul sub domniile lui Alexandru Ghica și George Bibescu (1834—1848) în Muntenia și sub Michail Sturdza în Moldova. Înființarea despărțimentului bisericesc. Partea clerului la mișcarea dela 1848. Atitudinea principa-lilor chiriachi în decursul mișcării și după înfrîngerea ei.

Ce parte a luat clerul la societățile li-terare, filarmice, etc. înființate până la 1848. Ce parte a luat clerul la lupta pentru unire dela 1849 la 1858. Ce parte a luat la des-ființarea robiei (evaluarea numărului robilor mănăstirilor, bisericilor, etc. și compararea stării acestora cu starea celorlalți robi), la desfiin-țarea clăcii prin propagandă sau exemplu.

Biserica sub domnia lui Cuza. Numirea episcopilor prin decret domnesc la 1865. Pro-teste, Scriban, Sofronie, Melchisedec. Secu-larisarea averilor bisericești. Motivele cari au inspirat-o și persoanele cari au susținut și efectuat această măsură. Atitudinea clerului. Istoricul secularizării, însoțit pe cât se poate de date statistice. Influența ei asupra vieții bisericești. Foloasele pentru stat. Eliminarea elementului străin. Sinodul mixt.

Mesagiul din Iunie 1866 al Domnitorului Carol (promițînd întorcerea la bazele cano-nice). Autocefalia. Starea chestiunii în tre-cut. Reluarea ei sub Cuza. Recunoașterea și consacrarea ei de bisericele surori.

Legile și regulamentele organice dela 1866—1891, studiate din punctul de vedere al scopurilor urmărite, al rezultatelor dobân-dite și al completărilor sau îndreptărilor ce rămîn de făcut.

Cultura în biserică. Prin ce era repre-sentată până la 1812. Învățămîntul primar dat de dascăli și preoți până la organizarea acestui învățămînt de către stat, înainte de unire. Tipografiile bisericești. Bibliotecile bi-sericești în momentul secularizării (cărțile lor se află la biblioteca statului). Seminarele, studiate în toate fazele prin cari au trecut până la 1891. Roadele date de facultatea de teologie. Ca concluziune: Ce ameliorări arată ca necesare experiența făcută până la 1891?

Numărul (aproximativ) al preoților, că-lugărilor, etc. la principalele epoce dintre 1800 și 1891. Causale numărului exagerat de cle-rici pe la începutul secolului. A se studia, tot comparativ la diferite epoce, nivelul cul-tural și moral al clerului, traiul și rolul seu în societate. Biografiile clericilor însemnați, ca Veniamin Costache, Dositeiu, Mel-chisedec.

Comparațiune a mersului bisericii române cu acel al celorlalte biserici autocefale și semi-autocefale de ritul răsăritean. Relațiunile morale și culturale cu ele. Relațiunile cu celelalte biserici creștine (conferențele dela Bonn, stăruințele catolice pentru unire, etc.).

Artele în legătură cu biserica: a) archi-tectura, restaurările cele mari, bisericile nouă, caracterizarea stilului; b) pictura, renovațiunea ei după stilul bizantin și tradițiunea națională, caracterizarea stilului bizantin ortodox în pic-tură din punctul de vedere tradițional și es-tetic; c) progresele cântului bisericesc, com-positorii admiși în biserica noastră; d) artele ornamentale, vestimente, legături cărților, mo-bilierul, obiectele cultului, etc.

Introducerea literelor romane, mișcarea literară bisericască studiată în principalele publicațiuni și reviste. Modificări în limba întrebuințată în scrierile religioase. Rolul si-nodului și al facultății de teologie în desvol-tarea literaturii bisericești.

Biserica și simțămîntul național. Rolul clerului în viața națională, studiat comparativ cu acel ce-l are în această privință clerul în celelalte țeri locuite de Români și în alte țeri ortodoxe.

Simțămîntul religios stadiat ca conținut, extensiune și intensitate la diferite epoce ale acestui secol. Evoluțiunea acestui simțămînt și a ideilor morale.\*\*

Termenul prezentării manuscrisurilor la concurs va fi până la 1 Septembrie 1898.

(Va urma).

\*) Lista lor se găsește în Boroianu, Istoria bi-sericii, pag. 563.

\*\*) Acest program dezvoltător este menit să serve la lucrarea subiectului numai ca puncte de atîns, lăsîndu-se la dispozițiunea concurentului lărgirea și coordonarea materiei.

## CRONICĂ

Sibiu, 1 Iunie n. 1896.

**Din cauza sîntei sîrbători de mîne, numărul proximal foii noastre va apăre numai Mercuri seara.**

**Congregațiune.** Astăzi s'a ținut con-gregațiunea de primăvară a comitatului Sibiu. Au fost de față afară de funcționari, numai vre-o 40 de membri, între cari și vre-o 10 Români, importantă v'a prea fost ședința asta. Detailuri în numărul proximal.

**Metropolitul primat al României** a fost suspendat și dat în judecată sfîntului Sinod. Lipsa de spațiu ne împedec de a da mai multe amănunte asupra acestei afaceri, care pasionează acum lumea în Ro-mânia și e menită să aducă o simfioțore lo-vitură prestigiului României. Vom reveni însă în proximal număr.

**Dela „România-Jună”.** Primim urmă-toarele: Viena, în 16 Maiu, n. 1896. În nu-mele societății academice social-literare „Ro-mânia-Jună” facem cunoscut, că din inciden-tul iubileului de XXV ani, societatea a denumit de membri onorari ai sei pe domnii: Dr. Ioan Rațiu, Cocior, România; Prof. Gustav Weigand, Lipsca; ear' de membri emeritați pe domnii: Onoriu Tilea, Sibiu; Silvestru Moldo-van, Alba-Iulia; Dr. Al. Pop, Blaj; Dr. C. Teochari, România; Dr. Al. Popa, Speising, (Viena); Dr. V. Tebina, România; Dr. Teofil Lupu, Suceava, Bucovina; prof. V. Onițiu, Brașov; Dr. Al. Codarcea, Blaj; Dr. Lazar Popovici, Graefenberg; Dr. N. Turcan, Viena; Dr. Modest Popescu, Viena; Dr. Nicolae Hac-man, Stockerau; Dr. Filipescu-Brăilescu, Ro-mânia. Rugăm pe această cale pe domnii Dr. C. Teochari, Dr. V. Tebina, Dr. Filipescu-Băilescu să binevoască a ne comunica adresa d-lor lor. Ne va fi o deosebită plăcere și onoare a trimite tuturor susnumiților domni diplome de denumire. Pentru comitet: *Teo-fil Popovici*, stud. tech., presid. *Tit Perțiu*, st. med., secretar.

**Conferența interparlamentară.** Samsarul universal patentat, harlekinul politic Pázmándy, — anunță foile din Buda-pesta, — s'a întors acasă, după trei luni de călătorie, pe care a întreprins-o „la însărcina-re comitetului maghiar al conferenței inter-parlamentare pentru a înmănușă personal (!) membrilor conferenței învitate la congresul ei ce se va ține în curînd în Budapesta”. A fost la Paris, Haaga, Bruxella, Madrid, Lisa-bona și Berna și „pretutîndeni a fost primit în mod nu se poate mai sincer”, scrie el însuși *clow-nul* nației, în raportul hectogra-fat, ce desigur el l'a trimis foilor spre publi-care. Eată la ce reclamă ovreească se de-mite samsarul: „Reprezentanții cei mai de frunte ai parlamentelor apusene au promis că vor veni în număr considerabil”. Acestea toate însă nu privesc, de cât pe cele două nații contopite. Atragem atențiunea cuvenită cel-or-ce ne privesc mai deaproape a nu se lăsa înșelați; căci eată ce mai scriu foile jidano-maghiare, din raportul samsarului: „Deputatul Pázmándy se va mai duce în decursul lunii Iunie la Belgrad, Sofia și București, pentru a înmănușă personal reprezentanților statelor orientale învitatele grupului maghiar. Sînt prospecte că în urma urmelor și Români vor absta dela atitudinea lor ostilă și își vor trimite deasemenea pe reprezentanții lor la congresul din Budapesta, care va fi de sigur (!!) cea mai mult cercetată întrunire a comitetului (!) interparlamentar din câte s'au ținut până acum”. Sîntem convinși, că frații noștri de dincolo vor și se închida ușa dina-intea acestui individ. Mai multă atenție oii „respect” nu merită.

**„Biblioteca nouă”,** care apare în edi-tura librăriei David J. Benvenisti, în Craiova, publică în nr. 3 câteva romane inedite ale di-rectorului D. Teodor, sub titlul de „*Po-vestiri*”. Nr. 4 tot din această interesantă bibliotecă, publică câteva schițe scrise într'un stil foarte limpede de A. Lupu-Antonescu, sub titlul: „*Din viața săracă*”.

Se găsește de vînzare la toate librăriile, cu 15 bani exemplarul.

**„Convorbiri literare”.** Nrul cel mai nou al „Convorbirilor” are un conținut foarte ales și variat. Sumarul este următorul: Ioan Al. Brătescu-Voinești: „Sînteala lui Radu Finuleț” (novelă). — Haralamb G. Lăcea: „Poetul”, poezie. — Alarcon: „Morăreasa și Corregidorul”, (roman), trad. de N. Basilescu. — Teresa Strătilescu: „Scrisori din Anglia”. — Henric Ibsen; „Rosmersholm”, (dramă în 4 acte), trad. de Virgiliu Popescu. — D. Nanu: „Chopin”, (poezie). — C. R. Motru: „Cronică literară”. Un cas de literatură patologică: „Marea frescă a Ateneului român”, (conferență, ținută la 1 Februarie 1896, de G. I. Ionescu-Gion). — Dem. S. Demetrescu: „Toamnă”, (poezie). — Dr. I. Palissa: „Planeta Mars”, (trad. de V. P.). — Ioan A. Basarabescu: „Fratele poetului”, (novelă). „Manifestul lui Lazăr”. — C. N. Mateescu: Poezii populare: „Potîncu haiducul”. — „Revista publicațiunii-lor”. — Posta redacțiunii.”

**Neologro.** Subscriși în numele lor și al numeroșilor consăngei cu inima frîntă de durere anunță, că neuitată soție, mamă și soră *Elena Gabor* născută *Lupan*, după un morb greu și îndelungat, împărțită fiind cu ss. sa-cramente ale muribunzilor, și-a dat nobilul seu sîsfiet în mîinile Creatorului, astăzi la oarele 7 după amezî, în al 27-lea an al vieții sale și al 3-lea al fericitei sale căsătorii. Ceremonia funebrală s'a celebrat diminecă în 31 M. iu st. n., la oarele 2½ după amezî în biserica gr-cat, din loc, de unde apoi rămășițele pă-

mîntești ale defunctei s'au dus în cîmterul coman și așezat spre odihnă eternă.

!!! Fie-i țărina ușoară și memoria neuitată !!! Cicudiu, în 29 Maiu 1896. Alexandru Lu-panu, Emilia Lupanu, frați; Mariți și Aurelia, surori; Danil Gabor, soț, Elena Gabor, fiică; Ilie Gabor și Raveca, socri.

**Earăși denunțări.** Primim urmă-toarele: Azi, în 27 Maiu n., am fost citat înaintea pretorului din Baia-mare Dines Dezső, pentru agitație contra statului și pentru-că n'am sîrbat milleniul cu pruncii școlari în 17 Maiu. Asemenea au fost citați și părintele Kimpán János, precum și 4 poporeni din Groși.

Înaintele m'a acusat, că eu n'am voit a sîrba milleniul, și că sînt periculos contra statului; după aceea a scos o declarațiune scrisă în românește și tradusă pe ungurește de părintele Kimpán, dar' firește, că traduce-rea nu correspunde originalului.

Astfel părintele millenar a mîntuit pa-tria de un inamic.

*Paul Lupan,*  
inv. și cant. suspendat

**Circ.** Reprezentațiile la circul din loc din ce în ce devin tot mai bune. Personalul s'a mărit cu unele puteri foarte bune, între cari amintim familia Pignotti, a cărei fe-țiță așară s'a produs foarte bine stocînd aplausele publicului numărös, care a asistat. Aflăm, că mîne-seară se vor juca și jocurile noastre naționale, cari merită a fi vîzute de Români din loc. De când s'au angajat pu-terile cele nouă circul cauzează publicului în fiecare seară o deosebită distracție!

**Învătător millenar.** Ni-se scrie: În 17 Maiu a. c., învătătorul Moja din Fernez, cu atăta iubire și însuflețire a sîrbat mil-len-iul, încât din propria sa avere a cumpărat la pieptul fiecărui copil de Român trico-lor ul unguresc, ear' steagul doară și azi e pus pe școala română din Fernez.

A est învătător fără știrea preotului Do-robant, a cerut ajutor dela stat 100 fl.

La aceste i'a dat indemn renumitul rene-gat Papp Zsig, notarul din Fernez.

Se zice, că și Petru Porumb, învătăto-rul din Tăuții-de-sus, ar fi făcut ca și Sándor Moza, dar' așa ceva despre Porumb nu cred. Să răspundă el însuși.

## Mai nou.

### Dela Ligă.

Comitetul central al Ligei este ferm hotărît, pe cât aflăm, să iee toate măsurile, ca Liga să fie salvată. Față cu refuzul cinic din partea fostilor membri în comitet de a nu preda actele și ave-rea Ligei, comitetul va proceda cu toată energia la o nouă organizațiune a birou-lui central.

Secțiunile mari și puternice din pro-vincie d. p. Iași, Galați, Brăila, Cra-iova, Ploestii etc. sînt în primul plan în acțiunea de a salva Liga și în acest scop, aceste secțiuni, ale căror voturi in-teligente au dominat, împreună cu cele din capitală, în congres — vor lansa Manifeste de încurajare pentru comitetul central.

### Respins.

Recursul dat de Dr. Rațiu în contra opririi conferenței naționale a fost respins de vicecomitele. Se va da un recurs la ministrul.

### Meeting.

Aflăm că în Viena se va ține în săptămîna viitoare un mare meeting contra milleniului. Între alți oratori, cari vor vorbi, figu-rează și Dr. Luenger.

## SERVICIUL TELEGRAFIC

al „TRIBUNEI”.

Canea, 1 Iunie n. Trupele turcești au scăpat garnisoana din Vamos. Situația se liniștește.

Budapesta, 1 Iunie n. Regele a cercetat expoziția vitelor de prăsilă. Agrîind pe câțiva Sași, i'a lăudat, pen-tru-că au luat parte la expoziție dovedind astfel, că deși de altă limbă totuși sînt buni Ungari (Maghiari?)!

La

## Abonament lunar

pentru Iunie st. v.

invită

Administrațiunea ziarului „TRIBUNA”

Pentru redacție și editură responsabil: Andreiu Baltes.

Proprietar: Pentru T. L. Albini sub acenestru:

V. H. Dressnandt.

